

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav anglického jazyka a didaktiky

Doktorský program:

Filologie – Didaktika konkrétního jazyka (anglický jazyk)

Teze k dizertační práci

**Výuka odbornému anglickému jazyku se zřetelem na
využití e-learningu**

**English for Specific Purposes with Regard to the Use
of E-Learning**

Autorka:

Lenka Kučirková

Vedoucí práce – Doc. PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.

2014

Obsah

Abstrakt	2
I. Úvod	3
II. Teoretická východiska	4
III. Empirický výzkum – metodika	6
IV. Výsledky a diskuse	9
V. Závěr	12
VI. Bibliografie	13

Abstrakt

Dizertační práce se zabývá experimentálním výzkumem, který zkoumá efektivitu e-learningového kurzu Obchodní angličtiny ve srovnání s tradiční metodou výuky face-to-face. Analýza sekundární literatury odhalila absenci vědeckého výzkumu v oblasti našeho zkoumání. Toto zjištění nás vedlo k závěru, že je třeba studie, která poskytne nové a signifikantní informace na poli výuky odborné angličtiny a e-learningu.

Hlavním cílem této dizertační práce bylo zjistit efektivitu e-learningového kurzu ve srovnání s výukou face-to-face, tj. že neexistují statisticky významné rozdíly ve výsledcích studentů, kteří absolvovali e-learningový kurz (experimentální skupina) a těmi, kteří absolvovali kurz face-to-face (kontrolní skupina). Zároveň bylo zkoumáno, zda existují statisticky významné rozdíly ve výsledcích studentů na začátku kurzu a po ukončení kurzu v rámci jednotlivých skupin. Vedlejším cílem bylo zjistit názory studentů na efektivitu e-learningu v závislosti na četnosti jejich odpovědí a na jejich kvalitativních znacích. Praktickým výstupem je e-learningový kurz Obchodní angličtiny v systému Moodle, který byl vytvořen v rámci grantu Fondu rozvoje vysokých škol č. 2011, č. F5-1836.

Ve výzkumné práci byly užity převážně kvantitativní a částečně kvalitativní metody sběru dat, mezi něž patří pre-testy, post-testy a dotazníkové šetření. Výzkum prokázal, že neexistují statisticky významné rozdíly ve výsledcích studentů, kteří studovali metodou e-learningu, a těmi, kteří se učili tradiční metodou face-to-face. Tento výsledek je významným pedagogickým úspěchem a přínosem výzkumu v oblasti ESP e-learningu, neboť zjištění signifikantních statistických rozdílů mezi výsledky studentů obou skupin, respektive zřetelně lepší výsledky studentů studujících klasickou formou face-to-face by znamenalo, že výuka

metodou e-learningu nebyla efektivní a nemělo by tedy žádný význam takovouto formu výuky dále realizovat. Zjištění neexistence statisticky významných rozdílů ve výsledcích

studentů studujících prostřednictvím výuky face-to-face a těmi, kteří studují prostřednictvím e-learningu však potvrzuje funkčnost a efektivitu výuky metodou e-learningu a opravňuje k pokračování v této formě výuky a k práci na jejím rozšíření a vylepšení. Zároveň opravňuje k využití e-learningového kurzu pro studenty dálkového studia, celoživotního vzdělávání, pro studenty se specifickými potřebami, ale taktéž pro studenty prezenční formy studia v případě dlouhodobé absence.

Rozdíly ve sledovaných dovednostech na začátku a na konci semestru byly statisticky významné jak v experimentální skupině, tak i v kontrolní skupině. Toto zjištění potvrzuje, že si studenti v obou skupinách zlepšili své jazykové dovednosti a slovní zásobu.

Klíčová slova: e-learning, online kurz, výuka face-to-face, statisticky významný rozdíl, experiment, informační a komunikační technologie, dovednosti, slovní zásoba, dotazníkové šetření

I. Úvod

Předkládaná dizertační práce se zabývá zkoumáním efektivity e-learningového kurzu Obchodní angličtiny ve srovnání s metodou výuky face-to-face. Téma dizertační práce odráží skutečné potřeby a priority v rámci výuky cizích jazyků na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze. Jednou z priorit v oblasti vzdělávání je snižování počtu kontaktních hodin a přímé výuky.

Toto je spojeno s využitím moderních informačních a komunikačních technologií a e-learningových kurzů pro distanční studium, pro centra celoživotního vzdělávání mimo Prahu, pro denní formu studia v případě dlouhodobé absence, či pro studenty se specifickými potřebami.

Výzkum byl realizován v rámci ČZU v Praze v souladu s jejím dlouhodobým cílem vzdělávacích, vědeckých, výzkumných, vývojových, inovačních a dalších tvůrčích činností na období 2011 - 2015, v souladu s jazykovou politikou Evropské unie, s národní politikou jazykového vzdělávání a s dlouhodobými cíli Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Pro účely výzkumu byl vytvořen e-learningový kurz v rámci grantu Fondu rozvoje vysokých škol, 2011, č. F5 – 1836 (autorka práce byla hlavní řešitelkou grantu).

Hlavním cílem této dizertační práce bylo zjistit, zda je metoda e-learningu stejně efektivní jako tradiční výuka face-to-face, tj. potvrdit nulovou hypotézu, že neexistují statisticky významné rozdíly ve výsledcích studentů, kteří absolvovali e-learningový kurz, a těmi, kteří absolvovali kurz face-to-face. Zároveň byl zkoumán vliv informačních technologií na

výsledky studentů po absolvování kurzu v rámci jednotlivých skupin. Vedlejším cílem bylo zjistit názory studentů na e-learning v závislosti na četnosti jejich odpovědí a na jejich kvalitativních znacích. Praktickým výstupem je e-learningový kurz Obchodní angličtiny v systému řízeného vzdělávání Moodle.

II. Teoretická východiska

Cílem teoretické části práce, která je zpracována na základě analýzy sekundárních zdrojů, bylo zmapovat literaturu týkající se výuky odbornému anglickému jazyku (ESP) a e-learningu.

Autorka dizertační práce se zabývala vývojem, pojetím a klasifikací ESP, jeho vztahem k integraci obsahového a jazykového vzdělávání (CLIL), vlastním vymezením ESP a pozicí Obchodní angličtiny v rámci ESP v souvislosti s masivní expanzí mezinárodního obchodu v posledních letech (viz 2. kap.). Jedním z klíčových prvků v řadě definic ESP se jeví zřetel na potřeby studentů (Smoak, 2003; Dudley-Evans a St John, 2005; Hutchinson a Waters, 1987), někteří autoři chápou ESP zároveň jako určitý přístup k výuce odbornému anglickému jazyku (Hutchinson a Waters, 1987; Mackay a Mountford, 1978) nebo jako určitý aspekt výuky anglickému jazyku (Kennedy a Bolitho, 1984). Dle našeho názoru lze ESP chápat komplexně jakožto výuku/učení se anglickému jazyku na základě odborného obsahu, který nemusí být kontextualizován, jako je tomu u CLIL, ale který se vztahuje k předmětu specializace a k potřebám studentů. ESP lze také dle našeho názoru definovat jakožto první fázi CLIL. Odborným obsahem chápeme nejen terminologii, ale také základní ekonomické a obchodní pojmy a definice. Výuka odborné angličtiny zahrnuje dvojí účel (Strother, 2005); studenti se seznámí s relevantním odborným obsahem a zároveň si zlepší své jazykové dovednosti. Jejich úroveň vnitřní motivace je vysoká, neboť studují předměty, které je zajímají. Metodika výuky odborné angličtiny se radikálně neliší od všeobecné angličtiny. Existuje však jeden zásadní rozdíl, který ovlivňuje metodiku: studenti mají odborné znalosti, které učitelé ESP obvykle nemají a ani nemusí mít (Hutchinson a Waters, 1987; Kennedy a Bolitho, 1984). Učitelé ESP nejsou v pozici primárního nositele znalostí. Dudley-Evans a St John (2005) konstatují, že výuka ESP by měla být založena také na metodice oborů a profesí, kterým slouží.

Většina autorů definuje e-learning (viz 3. kap) jako učení, popř. vzdělávání, které je umožňované a podporované užitím informačních a komunikačních technologií (Fedyunina, 2006; Barešová, 2003; Dudeney a Hockly, 2007; Průcha, Walterová a Mareš, 2001; Nevima 2012; Frydrychová Klímová, 2006). E-learning stojí v současné době v centru pozornosti

vzdělávacích institucí, je uznáván jako tzv. strategické aktivum (Garrison a Anderson, 2003), a tudíž prioritou mnoha vzdělávacích institucí je transformace výuky pomocí e-learningu. Podpora nových technologií ve výuce se strategickou integrací e-learningu spolu s kontinuálním celoživotním vzděláváním umožňuje vzdělávacím institucím zajistit si vedoucí postavení na trhu vzdělávání. E-learningové kurzy odborné angličtiny (ESP e-learning) jsou vytvářeny v globalizovaném světě jako reakce na trh práce a potřeby studentů a vzdělávacích institucí. Jsou to buď čistě online kurzy, nebo tzv. blended kurzy s podporou e-learningu. V našem pojetí zahrnuje ESP e-learning ESP, které je chápáno ve své komplexnosti jako výuka/učení se anglickému jazyku v závislosti na odborném obsahu, který nemusí být kontextualizován a který se vztahuje k předmětu specializace a potřebám studentů, a dále e-learning, který je chápán jako online podpora vzdělávacího procesu a metoda, pomocí níž je výuka odborné angličtiny (ESP) realizována.

ESP e-learning vyžaduje speciální přípravu učitelů jazyků, a tudíž i specifickou metodiku. Je žádoucí, aby měl učitel určité znalosti odborného předmětu, je však více jazykovým poradcem. Jeho další role jsou dány metodou e-learningu (tutor, technolog, online poradce atd.) (Černá, 2005; Vančová, 2007). Většina autorů se shoduje na tom, že velkou výhodou e-learningu je ta skutečnost, že umožňuje studentům přizpůsobit výuku svým individuálním potřebám a časovým požadavkům. Studenti jsou si vědomi svých vlastních cílů, líbí se jim možnost pracovat nezávisle a vlastním tempem (Vančová, 2007; Dudeney a Hockly, 2007; Galavis, 1998). Některé dovednosti, jako je mluvený projev, je však těžší praktikovat online a někteří studenti nejsou schopni učit se individuálně, protože jsou silně závislí na učiteli, který jim poskytuje povzbuzení a bezprostřední zpětnou vazbu (Černá, 2005). Další problémy, které mohou při e-learningu vzniknout, jsou technické problémy; e-learning není vhodný pro určité typy kurzů, jako jsou ty, které zahrnují experimenty a demonstrace (Dudeney a Hockly, 2007; Růžičková, 2009; Vančová, 2007).

ESP e-learningový kurz musí být založen na pevných základech lingvistické teorie, zejména ve vztahu k odborné angličtině, a na základech teorie učení, vztahující se k online výuce nebo k e-learningu (Strother, 2005). Jazykové teorie a teorie učení (viz 4. kap.) poskytují teoretické základy pro metodiku výuky a obě teorie jsou teoretickým základem designu kurzu. Náš jazykový kurz je založen na lingvistické teorii registrů a na funkčním popisu jazyka (Hutchinson and Waters, 1987; Bell, 1981). Teorie nejsou výlučné, ale vzájemně se doplňují. Příslušnými teoriemi učení, které poskytují základy pro metodiku výuky odborné angličtiny pomocí e-learningu jsou behaviorismus a konstruktivismus (Nesi, 2011; Blázquez, 2007).

Příspěvkem k metodice ESP (viz 5. kap.) je teoretický popis rozvoje jazykových dovedností a slovní zásoby a uvedení různých možností, jak je rozvíjet prakticky prostřednictvím e-learningových aktivit (Dudley-Evans a St John, 1998; Harmer, 2005). Jedná se o rozvoj slovní zásoby, čtení, poslechu, psaného projevu, mluveného projevu a překladu (Duff, 1992; Janata, 1999) jakožto páté dovednosti a zprostředkující aktivitě (CEFR, n.d.: 57). Rozvoj slovní zásoby a jednotlivých jazykových dovedností by neměl být realizován odděleně, ale integrovaným způsobem. Proto byl rozvoj dovedností integrován do jednotlivých modulů e-learningového kurzu. Použití jedné dovednosti obecně zahrnuje alespoň jednu z dalších dovedností. Např. poslech výslovnosti slovní zásoby ji pomáhá lépe ukládat do paměti a potom si ji následně vybavit. Podobně čtení a poslech textu zároveň pomáhá zlepšit jeho porozumění a výslovnost. S ohledem na tuto skutečnost byly odborné pojmy a odborné texty v každém modulu nahrány rodilým mluvčím.

Teoretickou část dizertační práce uzavírá přehled literatury zabývající se výzkumem v oblasti ESP a e-learningu. Analýza sekundární literatury odhalila absenci vědeckého výzkumu v oblasti našeho experimentálního zkoumání. Toto zjištění nás vedlo k závěru, že je třeba studie, která poskytne nové a signifikantní informace na poli ESP e-learningu, ke zdůvodnění výzkumu a k realizaci naší vlastní výzkumné studie. Práce je první svého druhu v českém kontextu a pravděpodobně i v zahraničí.

III. Empirický výzkum

Empirická část začíná v sedmé kapitole, v níž je představeno jazykové vzdělávání na PEF ČZU v Praze a také e-learningový kurz společně s technickým řešením v rámci systému řízeného vzdělávání Moodle.

Metodika výzkumu: Experimentální výzkum realizovaný za standardních školních podmínek je založený převážně na kvantitativních, částečně kvalitativních metodách sběru dat, mezi něž patří pre-testy, post-testy a dotazníkové šetření. Statistické výsledky jsou doplněny a podpořeny popisnou statistikou (průměry testů, směrodatná odchylka). Na základě podrobného studia odborné literatury (Seliger a Shohamy, 1990; Pelikán, 2007; Gavora, 2000; Travers, 1969; Cohen, 2007), která se týká jazykového a pedagogického výzkumu, byla stanovena metodika výzkumu a byly formulovány výzkumné otázky a hypotézy, které jsou hlavními komponenty experimentálního výzkumu spolu s výzkumnými nástroji (viz 8.3).

Byly formulovány následující **výzkumné otázky**: Je metoda e-learningu stejně efektivní jako výuka face-to-face? Zlepšili se studenti statisticky významně v jazykových dovednostech a slovní zásobě po absolvování e-learningového kurzu a po absolvování tradiční výuky face-to-

face? Jaký je názor studentů na e-learning a na rozvoj jazykových dovedností a slovní zásoby prostřednictvím e-learningu?

Byly formulovány následující **hypotézy**:

1. Neexistují statisticky významné rozdíly mezi výsledky univerzitních studentů, kteří se učí odbornou ekonomickou a obchodní angličtinu pomocí e-learningu (online kurz) se zaměřením na poslech s porozuměním, odbornou slovní zásobu, čtení s porozuměním, překlad a psaní, a těmi, kteří studují prostřednictvím tradiční metody face-to-face.
2. Existují statisticky významné rozdíly v poslechu s porozuměním, v porozumění čtenému, v písemném projevu, v překladu a v odborné slovní zásobě ve výsledcích univerzitních studentů, kteří se učí pomocí e-learningu mezi jejich pre-testy a post-testy.
3. Existují statisticky významné rozdíly v poslechu s porozuměním, v porozumění čtenému, v písemném projevu, v překladu a v odborné slovní zásobě ve výsledcích univerzitních studentů, kteří se učí metodou face-to-face mezi jejich pre-testy a post-testy.

Základní soubor je reprezentován studenty ČZU v rámci bakalářského studia, pro něž je angličtina povinná a kteří se zapsali do kurzů úrovně B1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. V našem výzkumu je **e-learningová metoda** výuky v Moodle **nezávislou proměnnou**, **závislou proměnnou jsou pre-testy a post-testy** jakožto hlavní výzkumné nástroje (metody sběru dat). Doplnkovým výzkumným nástrojem jsou dotazníky. Pro předběžné testování výzkumných nástrojů a prověření e-learningové metody před vlastním výzkumem byl realizován předběžný výzkum v rámci **pilotní studie** v zimním semestru akademického roku 2011/2012. V předvýzkumu jsme získali informaci o tom, zda jsou položky příliš snadné nebo příliš obtížné a zda jsou položky dobře formulovány a pro studenty srozumitelné. Na základě výsledků z pilotní studie jsme se rozhodli upravit kurz více pro potřeby studentů. Byly přidány některé aktivity požadované v dotaznících, zejména poslech a psaní, a byla zkontrolována doba potřebná pro administraci testů. Struktura dotazníku pro konečnou fázi výzkumu byla také mírně upravena. Abychom zjistili, zda jsou testy konzistentní, spolehlivé a přesné a zda mohou být použity ve vlastní výzkumné studii, bylo důležité vypočítat Cronbachův koeficient alfa (Seliger a Shohamy, 1990). Statistický výpočet prokázal, že pre-testy jsou reliabilní, ale post-testy jakožto výzkumné nástroje nebyly reliabilní, neboť Cronbachův koeficient alfa byl nižší než 0,7. To znamená, že homogenita položek nebyla vysoká a výsledky testů by mohly být ovlivněny náhodou. To byl důvod, proč ve vlastní výzkumné studii musela být zvýšena reliabilita post-testů. Toho bylo dosaženo u položky čtení změnou jednoho cvičení s otázkami na porozumění na multiple-choice, čímž se stalo známkování objektivnějším. Reliabilita a obsahová validita testů byla posílena přidáním

5 položek k subtestu slovní zásoby a 5 položek k poslechu. V pilotním výzkumu byly výsledky víceméně stejné, neexistovaly žádné statisticky významné rozdíly mezi skupinami. Celkově se studenti experimentální skupiny výrazně zlepšili (viz 9.3).

Vlastní výzkumná studie (viz 10. kap.) byla realizována v zimním semestru akademického roku 2012/2013. Základní soubor tvořilo 3082 studentů všech forem studia zapsaných do kurzů angličtiny B1 v zimním semestru akademického roku 2012/2013. Výzkumný vzorek 107 studentů byl reprezentován těmi studenty prezenčního studia úrovně B1, kteří si zapsali předmět Obchodní angličtina. Jednalo se o tzv. přirozené skupiny, které existovaly před výzkumem, nebylo možné přiřadit studenty do skupin randomizací (Seliger a Shohamy, 1990). Studenti se zapsali do výuky individuálně na základě svých odborných rozvrhů a nebylo možné ovlivnit, kolik z nich se zapíše na Obchodní angličtinu a na který den. Na začátku zimního semestru akademického roku 2012/2013 byly zrealizovány pre-testy za účelem zjištění úrovně vstupních jazykových dovedností (poslech, čtení, psaní, překlad) a slovní zásoby studentů obou skupin. Po vyhodnocení pre-testů byly vypočteny směrodatné odchylky (vyjadřují rozptyl bodů kolem průměru) pro obě skupiny, které byly téměř stejné (9%, 10%). Podobně i v post-testech, které byly realizovány po absolvování kurzu Obchodní angličtiny, byly směrodatné odchylky téměř stejné (6%, 7%). Výsledky pre-testů potvrdily, že variabilita v kontrolní skupině je téměř stejná jako u experimentální skupiny a že obě skupiny jsou homogenní. Byl podpořen základní předpoklad pro výzkum, že obě skupiny jsou srovnatelné, a tudíž jsou reprezentativními vzorky ze stejného souboru, na který se bude výzkum aplikovat. Výzkum lze zobecnit a platí i mimo bezprostřední výzkumné prostředí (Seliger and Shohamy, 1990). To také podporuje validitu výzkumu. Rozdíly v testech, pokud existují, jsou v důsledku různých metod výuky, nikoliv z důvodu jiných neidentifikovatelných proměnných (Seliger a Shohamy, 1990; Pelikán, 2007). Oba testy byly hodnoceny v procentech. Statistický výpočet prokázal, že výzkumné nástroje jsou konzistentní, tj. položky v jednotlivých testech jsou homogenní. Hodnota Cronbachova koeficientu alfa překročila hodnotu 0,7 ve všech pre-testech a post-testech. Homogenita položek byla vysoká, reliabilita výzkumných nástrojů byla také vysoká, neboť Cronbachův koeficient alfa s hodnotou od 0.7 do 1.00 je považován za akceptovatelný, tudíž data nebyla ovlivněna náhodou a jsou reliabilní (Manual for Language Test Development and Examining, 2011: 17, Seliger a Shohamy 1990: 187; Brown, 1998). Reliabilita je v úzkém vztahu k validitě testu. Aby byl test validní, musí mít vysokou míru reliability. Na základě statistického měření a úsilí na začátku výzkumu minimalizovat narušení validity lze konstatovat, že testy jsou reliabilní a taktéž validní.

Sekundárním cílem výzkumu bylo dotazníkové šetření (viz 10.3.2). Jeho cílem bylo zjistit názor studentů na vliv e-learningu na jejich jazykové dovednosti a slovní zásobu ve srovnání s výukou face-to-face a na implementaci e-learningového kurzu pro distanční studium v závislosti na četnosti jejich odpovědí a na jejich kvalitativních znacích (rok studia, obor studia, pohlaví atd.). Dotazníkové šetření bylo realizováno poslední vyučovací hodinu kurzu v zimním semestru 2012/2013. Dotazníky byly distribuovány v českém jazyce, aby byly otázky správně pochopeny. Tímto způsobem byla posílána validita zjištění. Použili jsme nestandardizovaný dotazník, který byl složen z 11 uzavřených otázek (Likertovy škály) s vysokou mírou explicitnosti (Gavora, 2000) a z jedné otevřené otázky, která byla určena pro respondenty k vyhodnocení kurzu, pro připomínky a také pro doporučení studentů pro další aktivity v Moodle, neboť Moodle lze do budoucna libovolně aktualizovat. Anonymními dotazníky v souladu s etickými aspekty při sběru dat byla zajištěna důvěrnost osobních údajů. Anonymita a vysoká míra návratnosti (93 %) zvýšily validitu zjištění; reliabilita nástroje byla podpořena začleněním více škál, čímž posuzovací nástroj získal větší vnitřní konzistenci.

IV. Výsledky a diskuse

Výsledky pre-testů a post-testů byly zpracovány do tabulek a vyhodnoceny pomocí statistických metod na katedře statistiky ČZU. Pro testování statistických hypotéz byly vybrány vzhledem k charakteru vstupních dat neparametrické testy, Mann-Whitneyův a Wilcoxonův párový test. V případě závislých vzorků (pre-testy a post-testy v rámci stejné skupiny) byl použit Wilcoxonův párový test. Naopak Mann-Whitneyův test je primárně určen k testování nezávislých vzorků (pre-testy a post-testy u různých skupin). Pro statistický výpočet byl využit statistický program Statistica 10. Z každé tabulky s výsledky testů byla vypočítána p-hodnota mezi výsledky v pre-testech a post-testech u obou skupin, ale i v rámci jednotlivých skupin. Když byla p-hodnota nižší než hladina významnosti 0,05, rozdíl byl statisticky významný (Hindls et al, 2007; Svatošová a Kába, 2012). Pro elementární popis výsledků byly použity absolutní a relativní četnosti a základní popisné charakteristiky, jako je průměr a směrodatná odchylka, neboť i na nich jsou založeny komplexní analýzy dat experimentálního výzkumu.

Porovnání výsledků v pre-testech mezi kontrolní a experimentální skupinou a jejich interpretace (viz 10.4.1)

V pre-testech neexistovaly statisticky významné rozdíly v jednotlivých jazykových dovednostech a slovní zásobě mezi skupinami. Toto zjištění je důležité, neboť potvrzuje, že jazykové dovednosti a znalosti slovní zásoby byly v obou skupinách na začátku kurzu téměř stejné. Studenti byli homogenní, pokud jde o dovednosti a slovní zásobu. Tyto statistické

výsledky byly podpořeny a doplněny analýzou frekvencí procentuálního rozsahu v obou skupinách. Cílem této analýzy bylo zjistit, jak často se vyskytuje určitý procentuální rozsah ve výsledcích experimentální a kontrolní skupiny a na základě tohoto zjištění vyhodnotit, jak a zda se studenti zlepšili. Procentuální výsledky testů byly seskupeny do intervalů po pěti, neboť procentuální rozsah byl příliš velký (rozmezí 0 – 100) a frekvence intervalů takto umožnila lepší posouzení výkonu studentů v testech. Zjištění frekvencí intervalů s procentuálními výsledky potvrdilo statistický výpočet, že na začátku akademického roku 2012/2013 neexistovaly žádné statisticky významné rozdíly mezi skupinami. Toto je významné zjištění také pro realizaci post-testů, neboť bylo potvrzeno, že skupiny byly na začátku semestru homogenní.

Porovnání výsledků v post-testech mezi kontrolní a experimentální skupinou a jejich interpretace (viz 10.4.2)

Výzkum byl zaměřen na zjištění vlivu e-learningu na výsledky žáků po absolvování kurzu, tj. zda existovaly/neexistovaly statisticky významné rozdíly v jazykových dovednostech a ve slovní zásobě studentů mezi oběma skupinami na konci ESP e-learningového kurzu. Analýza prokázala, že metoda e-learningu je stejně efektivní jako metoda face-to-face, a tudíž že je možno využívat e-learningový kurz pro dálkové studenty, pro centra celoživotního vzdělávání a pro studenty se specifickými potřebami. Hypotéza 1, že neexistují žádné statisticky významné rozdíly mezi skupinami, byla prokázána. Všechny sub-hypotézy byly prokázány s výjimkou sub-hypotézy 1.1, která byla vyvrácena. Existovaly statisticky významné rozdíly v poslechu s porozuměním mezi skupinami. Studenti experimentální skupiny byli statisticky významně lepší pouze v poslechu s porozuměním. Měli stejné výsledky v překladu a psaní a o trochu horší výsledky ve slovní zásobě a čtení s porozuměním než kontrolní skupina, ale ne statisticky významně.

Z výsledků analýzy lze usuzovat, že metoda e-learningu měla silný vliv na poslechové dovednosti studentů, které se značně zlepšily. Výsledek experimentu by mohl být ovlivněn tím, že na začátku výuky byla experimentální skupina o něco lepší než kontrolní skupina, ne však statisticky významně, a e-learning pomohl zlepšit poslechové dovednosti studentů experimentální skupiny ještě více.

Interpretace výsledků v rámci experimentální skupiny (viz 10.4.3)

Cílem analýzy bylo určit, zda existují statisticky významné rozdíly v jednotlivých jazykových dovednostech a slovní zásobě u experimentální skupiny mezi pre-testem a post-testem, tj. zda se studenti zlepšili nebo zhoršili po dokončení ESP e-learningového kurzu. Výsledky ukázaly, že existuje statisticky významný rozdíl mezi celkovými výsledky v pre-testu a post-testu. Po

absolvování e-learningového kurzu se studenti velmi výrazně zlepšili. Rozdíl mezi pre-testem a post-testem byl statisticky významný, hypotéza 2 a všechny sub-hypotézy byly prokázány. Tyto statistické výsledky byly podpořeny a doplněny analýzou frekvencí intervalů s procentuálními výsledky experimentální skupiny a taktéž průměrné výsledky pre-testu (81%) a post-testu (87%) dokazují velké zlepšení studentů po absolvování kurzu.

Interpretace výsledků v rámci kontrolní skupiny (viz 10.4.4)

Cílem analýzy dat bylo zjistit, zda existují statisticky významné rozdíly v jednotlivých jazykových dovednostech a slovní zásobě kontrolní skupiny mezi pre-testem a post-testem a zda se studenti zlepšili nebo zhoršili po absolvování kurzu face-to-face. Rozdíl mezi pre-testem a post-testem byl statisticky významný, hypotéza 3 a všechny sub-hypotézy byly prokázány. Studenti se hodně zlepšili v jazykových dovednostech a znalosti slovní zásoby. Stejně jako u experimentální skupiny byly i u kontrolní skupiny tyto statistické výsledky podpořeny a doplněny analýzou frekvencí intervalů s procentuálními výsledky a taktéž průměrné výsledky pre-testu (79%) a post-testu (87%) dokazují velké zlepšení studentů po absolvování kurzu.

Interpretace výsledků dotazníků (viz 10.4.6)

Studentům obou skupin byly rozdány dotazníky, v nichž vyjádřili své stanovisko k vhodnosti začlenění e-learningu do výuky Obchodní angličtiny pro distanční studium a na efektivitu e-learningu. Poslední hodinu zimního semestru 2012/2013 bylo mezi studenty distribuováno 94 dotazníků v papírové podobě. Návratnost byla 93%. U sedmi dotazníků studenti nereagovali na některé otázky, a proto byly tyto dotazníky z analýzy vyloučeny. Získaná data byla zpracována kvantitativně, poslední otevřená otázka kvalitativně.

Výsledky ukázaly, že většina studentů, kteří se zúčastnili e-learningového kurzu, podpořila začlenění e-learningového kurzu do distančního studia a vyjádřila názor, že studium prostřednictvím metody e-learningu může být stejně efektivní jako prostřednictvím metody face-to-face. Ti studenti, kteří vyjádřili svůj negativní názor na efektivitu, se povětšinou e-learningového kurzu neúčastnili. Naopak pozitivní postoj k efektivitě e-learningu zaujali převážně studenti, kteří se zúčastnili e-learningového online kurzu. Názory na rozvoj jednotlivých jazykových dovedností ukazují na pozitivní přístup studentů k e-learningu. Více než polovina respondentů se domnívala, že výsledky pre-testů a post-testů studentů studujících prostřednictvím e-learningu a těmi, kteří studují prostřednictvím výuky face-to-face, budou relativně stejné, což se také ve výzkumu potvrdilo.

V. Závěr

Výzkum prokázal, že neexistují žádné statisticky významné rozdíly mezi výsledky studentů, kteří se učí prostřednictvím metody e-learningu a těmi, kteří studují prostřednictvím výuky face-to-face. Zjištění neexistence statisticky významných rozdílů ve výsledcích studentů studujících prostřednictvím výuky face-to-face a těmi, kteří studují prostřednictvím e-learningu, potvrzuje funkčnost a efektivitu výuky metodou e-learningu a opravňuje k pokračování v této formě výuky, k práci na jejím rozšíření a vylepšení a zároveň opravňuje k využití e-learningového kurzu pro studenty dálkového studia, celoživotního vzdělávání, pro studenty se specifickými potřebami, ale taktéž pro studenty prezenční formy studia v případě dlouhodobé absence.

Rozdíly ve sledovaných dovednostech na začátku a na konci semestru byly statisticky významné jak v experimentální tak i v kontrolní skupině. Toto zjištění potvrzuje, že si studenti v obou skupinách zlepšili své jazykové dovednosti a slovní zásobu.

V dizertační práci jsme shromáždili znalosti, informace a údaje o ESP, které byly až dosud rozptýleny v různých časopisech, sbornících z konferencí, v diplomových a disertačních pracích atd. Soustředili jsme se na vývoj, klasifikaci, vymezení metodiky výuky ESP a e-learningu a definic pojmů ESP a e-learning, zejména na naše vlastní vymezení pojmu ESP elearning, o němž se domníváme, že bude v České republice poprvé použito v naší dizertační práci.

Dizertační práce zároveň přispívá k metodice ESP e-learningu prostřednictvím popisu, jak mohou být rozvíjeny a procvičovány jazykové dovednosti a slovní zásoba pomocí e-learningu. Je zde uveden teoretický přehled e-learningových aktivit ESP, které mohou být použity pro rozvoj jazykových dovedností a rozvoj slovní zásoby. Metodika výzkumu v ESP e-learningu může sloužit studentům a učitelům učitelských oborů na pedagogických a filozofických fakultách a dalším učitelům jako praktický návod na realizaci jazykového výzkumu.

Praktickým výsledkem, který byl navržen pro účely empirického výzkumu, je e-learningový kurz, jehož struktura a obsah může být inspirací pro další pedagogy. Výzkum byl proveden za standardních školních podmínek, tudíž design kurzu lze aplikovat i v kurzech jiných cizích jazyků a v jiných úrovních v rámci rozvoje vysokých škol.

VI. Bibliografie

- Barešová, A. (2003) *E-learning ve vzdělávání dospělých*, Praha: Vox.
- Bell, R. T. (1981) *An Introduction to Applied Linguistics – Approaches and Methods in Language Teaching*, London: Batsford Academic and Educational Ltd.
- Blázquez, B. A. (2007) 'Reflection as a Necessary Condition for Action Research', *English Teaching Forum*, vol. 45, no. 1, pp. 26-36.
- Brown, J. D. (1998). Statistics Corner: Questions and answers about language testing statistics: Reliability and cloze test length. *Shiken: JALT Testing & Evaluation SIG Newsletter*, vol. 2, no 2, pp. 19-22. Available: http://jalt.org/test/bro_3.htm [24 Dec 2001].
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2007) *Research Methods in Education*, 6th edition, [Online], Available: <http://knowledgeportal.pakteachers.org/sites/knowledgeportal.pakteachers.org/files/resources/RESEARCH%20METHOD%20COHEN%20ok.pdf> [23 Aug 2012].
- Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), [Online], Available: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/source/framework_en.pdf [28 March 2012].
- Čechová I. (2010) *Role informačních a komunikačních technologií v jazykové přípravě vysokoškolských studentů*. Unpublished dissertation, REM Univerzita obrany, Brno.
- Čermák, J. (2012) *Pražský lingvistický kroužek v dokumentech*, Praha: Academia.
- Černá, M. (2005) *ICT in Teacher Education: Extending Opportunities for Professional Learning*, Pardubice: Fakulta humanitních studií.
- Dudeny, G. and Hockly, N. (2007) *How to teach English with technology*, Harlow: Pearson Education Limited.
- Dudley-Evans, T. and St John, M. J. (2005) *Developments in English for Specific Purposes: A Multidisciplinary Approach*, Cambridge: CUP, 2005.
- Duff, A. (1992) *Translation*, Oxford: Oxford University Press.
- Fedyunina, S. (2006) 'Methodology of e-learning in ESP and development of programs', *Proceedings LSP in Higher Education – Searching for Common Solutions*, Brno, pp. 312-317.
- Frydrychová Klímová, B. (2006) 'ICT in Teaching ESP', *LSP in Higher Education – Searching for Common Solutions, Conference Proceedings*, Brno 2006, pp. 318-320.
- Galavis, B. (1998) 'Computers and the EFL Class: Their Advantages and a Possible Outcome, the Autonomous Learner', *English Teaching Forum*, vol 36, no 4, pp. 27-29.
- Garrison, D. R. and Anderson, T. (2003) *E-learning in the 21st Century*, London: Routledge/Falmer.

- Gavora, P. (2000) *Úvod do pedagogického výzkumu*, 1st edition, Brno: Paido.
- Harmer, J. (2005) *The Practice of English Language Teaching*, 7th edition, Malaysia: Pearson Education Limited.
- Hendrich, J. et al. (1988) *Didaktika Cizích jazyků*, 1st edition, Praha: SPN.
- Hindls, R., Hronová, S., Seger, J. and Fischer, J. (2007) *Statistika pro ekonomy*, 8th edition, Praha: Professional Publishing.
- Howatt, A. P. R. and Widdowson, H. G. (2004) *A History of English Language Teaching*, China: OUP.
- Hutchinson, T. and Waters, A. (1987) *English for Specific Purposes*, Cambridge: CUP.
- Janata, P. (1999) *Překládáme do angličtiny*, Plzeň: Nakladatelství Fraus.
- Kennedy, Ch. and Bolitho, R. (1984) *English for specific purposes*, Hong Kong: Macmillan Publishers Ltd.
- Klégr, A. (1996) *The Noun in Translation. A Czech-English Contrastive Study*, Praha: Univerzita Karlova.
- Kučírková, L. (2006) *English for Business and Correspondence*, Praha: ČZU v Praze.
- Kučírková, L. (2009) 'Theory and development of ESP', *Proceedings of the 6th International Conference on Efficiency and Responsibility in Education*, Prague.
- Kučírková, L. (2011) 'Výuka anglického odborného jazyka - předmět didaktiky cizích jazyků na vysokých školách nefilologického zaměření', *e-Pedagogium (on-line)*, vol. 4, no. 4, pp. 19-30.
- Kučírková, L., Kučera, P. and Vostrá Vydrová, H. (2012a) 'A Comparison of Study Results of Business English Students in e-Learning and Face-to-face Courses', *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, vol. 5, no. 3, pp. 173-184.
- Kučírková, L., Kučera, P., Vostrá Vydrová, H. (2013) 'Experimental Research in Business English e-Learning Course and Face-to-Face Courses', *Proceedings of the 10th International Conference on Efficiency and Responsibility in Education (ERIE 2013)*, Prague, pp. 347-353.
- Kučírková, L., Kučera, P., Vostrá Vydrová, H. (2012b) 'Impact of e-Learning on the Results of Students in the Lessons of Business English', *Proceedings of the 9th International Conference on Efficiency and Responsibility in Education (ERIE 2012)*, Prague, pp. 294-302.
- Kučírková, L., Vogeltanzová, T. and Jarkovská, M. (2011) 'Business English Courses Online Support', *Eries Journal*, vol. 4, no. 4, pp. 197-206.
- Květoň, K. (n.d.) *Základy e-learningu*, [Online], Available: http://cit.osu.cz/dokumenty/elearning_kkveton.pdf [10 Feb 2012]

- Mackay, R. and Mountford, A. (1978) *English for specific purposes*, London: Longman Group Ltd.
- Mathesius, V. J. (1961) *Obsahový rozbor současné angličtiny na základě obecně lingvistickém*, 1st edition, Praha: Nakladatelství ČSAV.
- Mothejzíková, J. (1983) *Infinitiv v anglickém vědeckém stylu a jeho překladový ekvivalent*, 1st edition, Praha: Univerzita Karlova.
- Mothejzíková, J. (1988) *Methodology for TEFL teachers*, Praha: SPN.
- Nesi, H. (2004) 'Language learning online: towards best practice', *Book review*, vol. 32, no 3, pp. 466-468. Available:
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0346251X04000570> [13 July 2011].
- Nevima, J. (2012) 'The Recommendations for E-Learning Towards Increasing of Effectiveness in LMS Moodle', *Efficiency and Responsibility in Education (ERIE 2012)*, 9th International Conference Proceedings, Prague, pp. 425-434.
- Pelikán, J. (2004) *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*, 1st edition, Praha: Karolinum.
- Průcha, J., Walterová, E. and Mareš, J. (2001) *Pedagogický slovník*, Praha: Portál.
- Robinson, P. (1980) *English for Specific Purposes*, Bath: Pergamon Press Ltd.
- Růžičková, M. (2009) *E-learning*. Unpublished master's thesis, ČZU v Praze, Praha.
- Sager, J. C., Dungworth, D. and McDonald, P. F. (1980) *English Special Languages*, Wiesbaden: Brandstetter.
- Seliger, H. W. and Shohamy, E. (1990) *Second Language Research Methods*, 2nd edition, Oxford: Oxford University Press.
- Smoak, R. (2003) 'What is English for Specific Purposes?', *English Teaching Forum*, vol. 41, no. 2, pp. 22-27.
- Strother, J. B. (2005) 'Developing Online English Language Training for Specific Purposes: A Challenging Collaborative Effort', *Proceedings of the IASTED International Conference Web-Based Education*, Grindelwald, Switzerland, pp. 327-331.
- Svatošová, L. and Kába, B. (2012) *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk s.r.o.
- Travers, R. M. V. (1969) *Úvod do pedagogického výzkumu*, Praha: SPN.
- Vančová, S. (2007) *Teacher in E-learning*. Unpublished diploma thesis, FFUK Praha, Ústav anglistiky a amerikanistiky, Praha.
- Voráček, J. (1987) *Zemědělská angličtina a slovoslovníková analýza její terminologie*, Praha: VŠZ Praha.